

Det tas forbehold om endringer
under fremføringen.

FOREDRAG VED FORSVARETS HØGSKOLE OM "NORSK SIKKERHETS-
POLITIKK I ET FREMTIDSPERSPEKTIV" 30. APRIL 1982

1. Norges aktuelle sikkerhetssituasjon. NATO-med-
lemskapet

Utgangspunktet for en vurdering av Norges sikkerhetsproblemer må være at Norge er en del av Vest-Europa geografisk, politisk, økonomisk og kulturelt. Vi står ikke på noen måte mellom Øst og Vest. Vi har sammen med det øvrige Vest-Europa et behov for å sikre oss mot politisk eller militært press og bruk av makt fra Sovjetunionens side. Det er en felles nødvendighet for de vest-europeiske land at de alle bevarer sin frihet.

For å sikre dette, trenger Vest-Europa USAs støtte, og denne støtte må være reell, synlig og troverdig. USA gir denne støtten til Vest-Europa både fordi USA og Vest-Europa har felles verdier å forsvare, og fordi USA erkjenner at freden og deres egen sikkerhet er avhengig av at de vest-europeiske land bevarer sin frihet. Det er dette gjensidige, reelle interessefelleskap og det konkrete forsvarssamarbeid innen NATO som gir sikkerhetsgarantien i Den Nord-Atlantiske Allianse dens fundamentale innhold.

Vårt eget lands sikkerhetspolitiske stilling er i høy grad preget av en geografisk beliggenhet, som militært sett opphørte å være en utkant lenge før man egentlig ble klar over det i norsk politikk. Dette er etter hvert blitt et stadig mer påtrengende faktum. De korteste luftveier og rakettbaner mellom supermaktene går over norsk område. Samtidig har havområdene utenfor Norges kyst fått sentral militær betydning for de samme land. Den strategiske og våpenteknologiske utvikling, og etter hvert også ressursituasjonen, har således fremhevet Norges utsatte stilling. Samtidig understreker denne utvikling at Norges sikkerhetspolitiske situasjon er sterkt avhengig av det verdensomfattende balanseforhold mellom de to supermaktene, den ene vår allierte, - den annen vår nabo. Vårt lands strategisk sett utsatte posisjon skyldes således vår beliggenhet. Dette enkle faktum tillegges ikke alltid den vekt det fortjener i norsk sikkerhetspolitisk debatt.

De sovjetiske styrker på Kola-halvøya og i havområdene rundt Norge, utgjør en mulig fare for så vel Norge som våre øvrige allierte. En vesentlig del av styrken på Kola-halvøya består av interkontinentale kjernevåpen beregnet på andre områder enn Norge og våre nære omgivelser. Også andre deler av styrken må antas å være beregnet på innsatsområder utenfor Norge. Disse sjø- og luftstyrkene vil imidlertid kunne utgjøre en alvorlig trussel mot de norske og allierte sjøstridskrefter, og dermed bl.a. mot den sjøverts forbindelse for forsyninger og unnsetning over Atlanterhavet, som NATO-landene er så

avhengige av. Denne sovjetiske sjømilitære trusel har i de senere år vært sterkt økende.

Sovjetunionen har på Kola-halvøya dessuten hær-, sjø- og luftstyrker som kan settes inn mot norsk territorium. Vi må se i øynene at norsk territorium høyst sannsynlig vil være av aller største interesse for Sovjetunionen i en eventuell krise eller krig. Kontroll over vårt territorium ville gi Sovjetunionen bedre muligheter til å forsvare sine egne baser på Kola-halvøya, og til å gjennomføre militære operasjoner nord, vest og syd for Norge.

En slik mulig sovjetisk interesse begrenser seg neppe til Nord-Norge, selv om det i en konfliktsituasjon ville være av spesiell militær interesse å beherske denne landsdel. Vi må ikke overse den betydning Sør-Norge kan ha for sovjetiske militæroperasjoner, bl.a. for å tiltinge seg fri adgang til og fra Østersjøen, og for bevegelsesfrihet i Nordsjøen. Det er derfor all grunn til å ha oppmerksomheten rettet mot forsvarsbehovet for hele Norge.

Jeg vil gjerne understreke at vi ikke tillegger Sovjetunionen noen ondsinnede hensikter ved å peke på dette. Vi må bare være oppmerksomme på de foreliggende muligheter og den realpolitiske situasjon. Vår beliggenhet og naboens behov og makt kan gjøre det fristende å

prøve å oppnå strategiske fordeler på vår bekostning, ved militært eller politisk press, dersom det ikke gjøres utvetydig klart at Norge og NATO-landene for øvrig kan og vil stanse et eventuelt angrep.

Norsk forsvarsplanlegging bygger på at vi realistisk ikke kan forsvare oss utelukkende ved egen hjelp. Det ville også være ødeleggende for oss, og en trussel mot verdensfreden, dersom vi skulle la oss selv komme i en situasjon der stormaktene i en krise ville konkurrere om å være den første til å besette Norge. Vi har erkjent at de vestlige land allerede i fredstid må stå sammen og i fellesskap planlegge og opprettholde sitt forsvar. Dermed blir medlemskapet i Alliansen og deltakelsen i forsvarssamarbeidet i NATO også i fredstid vårt aller viktigste virkemiddel - og likefrem hjørnesteinen - i norsk sikkerhetspolitikk.

Det er likevel, og må være det norske forsvar som vil ha hovedansvaret for å verge vårt land. Men vi vil fort kunne bli stilt overfor angrepsstyrker av en slik størrelse at vi ikke selv vil kunne stanse dem og eventuelt trenge dem tilbake. Vi er derfor absolutt avhengige av allierte forsterkninger i en krisesituasjon. Dersom allierte styrker kommer tilstede i Norge i en slik situasjon, kan det dessuten bidra til at krisen ikke blir til krig. Ved at en angriper i så fall vil vite at han kommer i kamp også med andre lands styrker, kan risiko og tap ved å prøve å sikre seg norsk område bli for store.

Dette stiller meget store krav til en riktig vurdering av når allierte styrker bør komme til Norge, og av når man bør la det være for å unngå en tilspissing av situasjonen. I en eventuell omfattende krise vil det dessuten være sterke konkurrerende behov for allierte styrker mange andre steder enn Norge. Vi bør derfor verdsette meget høyt at USA og Canada er villige til å øremerke bestemte styrker for Norge, og til å plassere utstyr og forsyninger for dem i Norge allerede i fredstid. Likeledes gir det økt sikkerhet at også andre allierte utrunder og trener styrker med henblikk på innsats under norske forhold.

Hvis mulighetene for allierte forsterkninger skal ha noen angrepsforebyggende virkning, må overføring og innsats av allierte forsterkninger være vel forberedt og kunne gjennomføres hurtig. Dette understreker betydningen av allierte øvelser og trening i Norge, bygging av anlegg og samband, forberedelse av den nødvendige støtte fra norsk side, og ikke minst lagring i Norge av tyngre alliert utstyr som ikke så lett kan bringes hit med fly i en krisesituasjon.

Disse tiltak er uten unntak nødvendige for at vi skal kunne forsvare Norge. Samtidig opprettholder vi vår ensidige og selvpålagte begrensning når det gjelder stasjonering av allierte styrker på norsk jord i fredstid, en begrensning som understreker vårt forsvars rent forsvarsmessige karakter.

Vår kjernevåpenpolitikk ligger også fast. Sovjetunionen vet dette. Sovjetunionen vet at også alle de andre tiltakene på vår side bare tjener til - og bare kan tjene til - forsvar. Vi skal derfor ikke ta for tungt de påstander om det motsatte som fremsettes i sovjetiske massemedia. Det ville vel ha vært nesten merkelig om det ikke var kommet slike utfall fra tid til annen. Det er jo en sovjetisk interesse å prøve å begrense norsk forsvarsvilje og innsats, selv om utsiktene til å nå frem med direkte angrep på vår politikk er små.

2. Øst/Vest-forholdet i Europa og globalt

Vår egen sikkerhet er som nevnt knyttet til hele Vest-Europas og Vestens sikkerhet, og dermed til utviklingen i hele Øst/Vest-forholdet. Dette forhold er for tiden anspent, men det gir liten grunn til å hevde at faren for krig i vår del av verden er økt. Vi må vokte oss vel for å la oss bli ofre for propaganda i den retning.

Da Sovjetunionen opp gjennom 1970-årene og i ly av avspenningen fortsatte sin opprustning, var det få eller ingen som talte om økt krigsfare. Som følge av denne opprustning, etter at den hadde pågått forholdsvis lenge, oppsto det imidlertid en økende usikkerhet og frykt i vest. NATO-landene fant det da nødvendig å treffe militære tiltak for å gjenopprette styrkebalansen. Men da kom påstandene - fra Øst - om at freden var i fare på grunn av Vestens mottiltak!

Datsverne har det også i deler av vestlig opinion vært gjenklang for slike påstander. Virkeligheten er jo den motsatte av det som hevdes og dessuten: Det er langt større fare for uro og krig dersom Vesten lar Sovjet oppnå en klar overmakt, fordi en slik overmakt åpner mulighet for politisk og militært press, som igjen kan utløse katastrofen.

Samtidig som Sovjet har bygget opp sine interkontinentale kjernevåpen til et nivå som gir tilnærmet likevekt med USA på dette område, har Sovjet fortsatt økningen av sine konvensjonelle styrker, og av kjernefysiske mellomdistanseraketter mot mål i Vest-Europa. USA frykter at Sovjetunionen dessuten tilstreber det man kaller en "førsteslagsevne", dvs. evne til å frata den annen part mulighet for å gjengjelde et kjernefysisk angrep. Vi må håpe på, og etter beste evne bidra til, at supermaktene i fellesskap kan finne frem til en kjernevåpenbalanse som ikke gir noen av partene noen grunn til å frykte for sin gjengjeldelsesevne, fordi frykt for å bli fratatt gjengjeldelsesevne i et overraskende slag, kan føre til overreaksjon i krise og dermed øke krigsfaren.

Det som for tiden særlig foruroliger NATO-landene, er den massive utplassering av den landbaserte SS 20-raketten, som er mobil og har tre kjernevåpen med stor treffsikkerhet, og som kan nå mål i hele Vest-Europa. NATO-landene har ikke tilsvarende atomstyrker. Fra amerikansk side har man i de seneste år også ensidig fjernet ca. 1000 kjernefysiske våpen fra Europa. Dette er

et faktum som sjelden nevnes i atomdebatten. Men bl.a. på grunn av denne ensidige amerikanske tilbaketrekning, er det i dag oppstått en vestlig underlegenhet på dette område.

Det er imidlertid ikke bare den sovjetiske opprustning som foruroliger. Også den fortsatte vilje Sovjetunionen har vist til å gjøre bruk av sin makt, har skapt usikkerhet og frykt. Etter avspenningspolitikken ti-år i 1970-årene virket Sovjetunionens overgrep overfor nabostaten Afghanistan særlig skremmende - og tankevekkende. Og i Polen har vi sett hvordan Sovjetunionen ved hjelp av sin militære overmakt, som ble tydelig demonstrert, har klart å oppnå sine hensikter også uten egen voldsanvendelse.

De sammenlikninger mellom problemene i Polen og Tyrkia som ofte kommer frem i norsk debatt, er etter mitt skjønn sterkt villedende. En av de viktige forskjeller er at Polen står overfor en alliert nabo som hindrer større frihet, antagelig i høy grad fordi Sovjet mener at frihet for folket i Polen ville skade Sovjets egne sikkerhetsinteresser. Tyrkia har derimot allierte som presser på for å påskynde innføring av demokrati, med andre ord den motsatte utenrikspolitiske situasjon.

Man har fra vestlig side ikke noe ønske om eller til hensikt å forsøke å ødelegge Warszawapaktens sikkerhets-system. Vi har heller ingen mulighet for å stille virkningsfulle krav utenfra om grunnleggende forandringer i de østeuropeiske lands samfunnsordning. Sovjetunionen behøver derfor ikke å føle at en slik trusel kommer fra NATO-landene. Den indre trusel mot ethvert påtvunget system er av en annen art. Sovjetunionen må vite at NATO-landene politisk og militært hverken ønsker eller er i stand til å gå til angrep på Sovjetunionen. Sovjetunionen har derfor ikke akseptable sikkerhetsmessige grunner til å hindre større frihet i de mindre østeuropeiske land.

Sovjetunionen bruker sin militære styrke også til å sikre seg nye posisjoner i den tredje verden. Klarest ble dette vist ved invasjonen i Afghanistan. Andre stikkord er Angola og Kampuchea, i det siste tilfelle via Vietnam. Det er for så vidt ikke overraskende at de to supermakter, som andre makter, konkurrerer om innflytelse i den tredje verden. Det farlige er at Sovjetunionen direkte bruker sin eller forbundsfellers militære makt i denne sammenheng. Denne sovjetiske maktpolitiske opp-treden fremkaller på sin side et behov hos USA og andre for å beskytte også sine interesser med militære midler.

3. NATO-landenes politiske og militære strategi

NATO-landenes strategiske utgangspunkt er nedfelt i den studie av Øst/Vest-forholdet og de alliertes holdning som i 1967 ble utarbeidet etter initiativ fra den daværende belgiske utenriksminister, Pierre Harmel. Medlemslandene må opprettholde den tilstrekkelige militære styrke og forsvarsvilje til å kunne overbevise Sovjetunionen om at et angrep på Vest-Europa ikke vil tjene dens interesser. Samtidig må de arbeide for et fruktbart samarbeid mellom Øst og Vest, og for et stabilt og balansert styrkeforhold på lavest mulig nivå. På dette grunnlag satte NATO-landene seg fore å arbeide for større avspenning og gjensidig reduksjon av styrkenivåene.

Etter tre års forhandlinger klarte Øst og Vest å bli enige om det grunnlagsdokument for forholdet mellom statene og menneskene i Europa som sluttdokumentet av 1975 fra Helsingfors utgjør. NATO-landene ønsker å bygge videre på dette grunnlag for å skape et fredelig, mer avspent og samarbeidende Europa.

Jeg har nevnt at NATO-landene fant det nødvendig å stanse den utvikling i retning av sovjetisk styrkeoverlegenhet som utviklet seg i 1970-årene: I 1977-78 besluttet man å styrke det konvensjonelle forsvar ved en reell økning av forsvarsutgiftene på 3% om året. I desember 1979 besluttet NATO å utplassere landbaserte amerikanske mellomdistanseraketter i Vest-Europa med virkning fra

slutten av 1983. Men samtidig inviterte man Sovjetunionen til forhandlinger om en gjensidig begrensning av atomvåpnene som ville gjøre en slik utplassering unødvendig. Dette er dobbeltvedtaket av 12. desember 1979.

Sovjetunionen ville først bare forhandle dersom NATO omgjorde sitt utplasseringsvedtak. De ville dessuten bare forhandle om våpen i den europeiske del av Sovjetunionen, til tross for at SS 20 raketene, som har en rekkevidde på 5000 km, utgjør en like stor trussel mot Vest-Europa selv om de er plassert øst for Ural-fjellene. Sommeren 1980 antydet imidlertid Sovjetunionen at man likevel ville forhandle. De som hevdet at dobbeltvedtaket ville umuliggjøre noen form for forhandlinger, fikk altså som ventet ikke rett.

Våren 1981 foreslo president Bresjnev et gjensidig moratorium for utplassering av mellomdistansevåpen så lenge forhandlingene varte. Resultatet ville ha blitt fastfrysing av Sovjets overlegenhet i slike atomstyrker. President Bresjnev erklarte så 16. februar i år ensidig stans i videre utplassering av sovjetiske mellomdistansevåpen. I betraktning av at Sovjetunionen nå har utplassert ialt ca. 300 SS 20 raketter, hver med tre stridshoder, og at Vesten ikke har tilsvarende våpen, må man kunne si at Bresjnevs moratorium er av tvilsom verdi - for å si det meget forsiktig. Dessuten

har Sovjetunionen, ifølge amerikanske opplysninger, likevel fortsatt utbyggingen av SS 20 baser også etter 16. februar, og det endog i den europeiske del av Sovjetunionen.

Vi må regne med at Sovjetunionen ikke vil gå inn i reelle forhandlinger før de er overbevist om at det er nødvendig for å hindre at utplasseringsdelen av NATOs dobbeltvedtak blir gjennomført. Vi må derfor være forberedt på at eventuelle sovjetiske innrømmelser ikke vil bli foretatt før mot slutten av 1983.

I mellomtiden vil Sovjetunionen ganske sikkert fortsette og forsterke sine forsøk på å påvirke vestlig opinion til å gå så sterkt imot nye vestlige atomvåpen, at det ikke blir behov for sovjetiske innrømmelser for å hindre at slike kommer. Dersom Sovjetunionen tror at opinionen i NATO-landene vil hindre utplassering av nye atomvåpen i vest, selvom Sovjet ikke begrenser sine styrker, vil Sovjet neppe finne grunn til å inngå noen avtale om gjensidige begrensninger. Motstanden mot NATO's såkalte dobbeltvedtak kan med andre ord i værste fall føre til at man går glipp av en reduksjon av de sovjetiske styrkene. Det kreves standhaftighet fra Vestens regjeringer for å hindre en slik ulykke, som jo ville være det stikk motsatte av den hensikt alle i vest er enige om.

Warszawa-pakten er så overlegen i konvensjonelle styrker at NATO-landene ikke kan regne med å kunne forsvare seg bare med såkalte konvensjonelle styrker. For å forhindre angrep og krig, har NATO-landene derfor holdt muligheten åpen for bruk av kjernevåpen for å stanse et eventuelt overveldende konvensjonelt angrep. Dette har alltid utgjort et problem innen Alliansen, samtidig som det er enighet om at et sterkere konvensjonelt forsvar ville gjøre bruk av kjernevåpen mindre aktuelt. Men det er likevel lite som tyder på at medlemslandene er rede til de økte bevilgninger som en tilstrekkelig styrking av det konvensjonelle forsvar vil kreve. Dessuten har vi ingen garanti for at motparten ikke vil bruke atomvåpen mot oss, eller iallfall vil true med det allerede i en tidlig fase. Dersom NATO-landene ikke er i besiddelse av en tilstrekkelig kjernefysisk styrke, eller hvis Sovjet kan regne med at NATO-landene ikke kan sette inn kjernefysiske våpen, kan Vesten gjennom militært press og trusler bli tvunget til underkastelse. Derimot vil usikkerhet om et angrep mot Europa vil utløse svar med atomvåpen, i seg selv virke sterkt avskrekkende på motstanderen, og hindre angrep.

Selv den fjerneste mulighet for at kjernefysiske våpen kan bli satt inn i forsvaret, vil bidra til å unngå at noen vil finne på å gå til angrep overhodet - også med konvensjonelle våpen. Omvendt kan et inntrykk - hos en mulig motstander - av at forsvar med kjernefysiske våpen ikke vil bli brukt annet enn som forsvar mot slike våpen,

også øke faren for såkalt vanlig konvensjonell krig. Også en slik krig ville i dagens situasjon bli langt mer grusom og ødeleggende enn vi kan forestille oss.

Deler av norsk opinion tror at opprettelse av en traktatfestet kjernevåpenfri sone i Norden ville redusere faren for kjernevåpenkrig. Disse sonetanker foreligger i forskjellige versjoner. Et hovedpoeng for mange synes å være at vi skal oppnå økt sikkerhet ved å få en garanti fra Sovjet om at de ikke vil bruke atomvåpen mot oss. En slik garanti vil kunne bli meget farligere enn ingen traktat. Historien er full av eksempler på stormakters bruk av slike garantier som påskudd til innblanding i mindre lands indre anliggender, med den begrunnelse at den store part må passe på at den lille part ikke forbereder brudd på avtalen.

Sovjet hevder f.eks. at den planlagte lagring av alliert forsvarsutstyr i Norge ikke vil være i samsvar med en avtale om atomfrie sone. Dette er et eksempel som maner til ettertanke om hva slags kontrollforsøk som en slik traktat ville kunne føre til, og hvilke tiltak som senere kunne bli satt iverk mot oss hvis vi avviser politiske krav som har utgangspunkt i en slik avtale, uansett hvor svakt begrunnede kravene kan være.

Forslag om kjernevåpenfrie soner for enkelte NATO-land kan svekke samholdet innen NATO, og gjøre det vanskeligere å få Sovjetunionen til å godta reelle gjensidige begrensninger av kjernevåpnene. Dersom det imidlertid i forhandlingene mellom kjernevåpenmaktene

oppnås enighet om ikke å utplassere eller bruke kjernevåpen i visse geografiske områder, vil det være noe helt annet. En avtale mellom alliansene gir jo ikke den mulighet for utpressing overfor den vestlige avtalepart som man vil få, dersom det sluttes avtaler mellom enkelte svake vestlige land på den ene side, og Sovjet på den annen.

Jeg vil gjerne tilføye: Som medlem av en solidarisk forsvarsallianse, kan vi ikke i avgjørende spørsmål på egen hånd treffe sikkerhetsarrangementer med stater utenfor Alliansen. Dette vil være spørsmål som også angår våre alliansepartnere. Forsvarstiltak og rustningskontroll er to sider av samme sak. Vi kan ikke prøve å håndtere det ene innenfor rammen av Alliansen og det andre utenfor. Og det er ikke noe poeng å la være å gå mot NATO-medlemskap, hvis man i realiteten er mot de tiltak som er nødvendige for at NATO skal fylle sin oppgave.

4. Fremtidsperspektiver

Denne gjennomgang av problemer og utfordringer som den vestlige allianse og vi selv står overfor, gir kanskje ikke i seg selv noe særlig optimistisk bilde. Oppbyggingen av en sovjetisk overmakt av konvensjonelle våpen, en tilnærmet likevekt mellom de to supermakter når det gjelder interkontinentale kjernefysiske våpen, og

dertil de siste års massive sovjetiske utplassering av de såkalte SS 20 rakettene som kan nå alle mål i Vest-Europa, gjør Alliansens stilling mer utsatt. De vestlige land sliter samtidig med økonomiske problemer som bl.a. gjør det vanskelig å få gjennomført de økte bevilgninger til det konvensjonelle forsvar som er nødvendig for å skape en bedre balanse.

Vi respekterer selvsagt dem som under truselen fra atomvåpnene ser veien til fred gjennom ensidig nedrustning. Men Regjeringen må bygge på at en slik grunnleggende endring i norsk sikkerhetspolitikk ville åpne for fristelser til press som kunne utløse katastrofe. En slik linje ville ikke bare bety en trusel mot oss selv, men åpne for konflikter som kunne ramme hele verden. Vårt beste bidrag til nedrustning er å arbeide for balanserte avtaler om rustningskontroll og nedrustning, mellom NATO og Warszawapakten.

Jeg kan ikke se noen tendenser for tiden som på en avgjørende måte skulle endre vår sikkerhetsmessige situasjon. Norsk område vil sannsynligvis også i fremtiden være i en utsatt strategisk posisjon. Vi vil derfor også i den samme fremtid være avhengig av en sikkerhetsgaranti fra våre venner i vest. Denne garanti vil i den samme fremtid forutsette et nært militært samarbeid med våre allierte. Det er ennå lite som tyder på at behovet for alliert hjelp til forsvaret av vårt land vil bli redusert. Men også i fremtiden vil den norske egenandelen være den viktigste del av totalforsvaret av

Norge. Også i fremtiden vil vi signalisere tilbakeholdenhet og moderasjon gjennom visse ensidige forsvarsbegrensninger. Vår base- og atompolitikk ligger således fast.

Det er heller ikke noen tegn til at samholdet mellom USA og Vest-Europa skulle bli mindre nødvendig og viktig også i fremtidsperspektiv. Det vil alltid være mulig å forestille seg endringer i det amerikanske militære nærvær i Vest-Europa, alt etter hvordan den potensielle trusel oppfattes. Men forsvaret av USA og opprettholdelsen av landets globale posisjon nødvendiggjør forsvar av Vest-Europa. Det er også klart at Vest-Europa ikke kan klare seg uten den amerikanske sikkerhetsgaranti. For Norge vil det fortsatt og stadig være et spesielt behov for et nært sikkerhetspolitisk samarbeid med USA. Våre europeiske allierte kan ikke forventes alene å kunne mønstre de styrker som vil være nødvendige for å sikre et troverdig forsvar av Norge. Dertil er forsvarsoppgavene for store i de øvrige deler av Europa.

Sikkerhet og sikkerhetspolitikk er imidlertid ikke bare et spørsmål om militær styrke. NATO-alliansen bygger således på to hovedpillarer: Sikkerhet og avspenning. På grunnlag av den trygghet som Alliansen gir medlemslandene, er NATO forpliktet til et aktivt engasjement for kontakt og forhandlinger mellom øst og vest. Invasjonen i Afghanistan og undertrykkingen i Polen har ført til et tilbakeslag for avspenningsprosessen og skapt økt skepsis hos mange. Dette gjelder også i vårt eget land. Slike tilbakeslag kan likevel ikke utgjøre noe varig hinder for

arbeidet for fornyet avspenning og for balanserte resultater når det gjelder nedrustning og rustningskontroll.

Så lenge vi bekjenner oss til et fortsatt NATO-medlemskap, og dette later til å være grunnfestet i norsk opinion, må vi dessuten akseptere de tiltak som er nødvendige for at NATO skal kunne fylle sin oppgave. Vi kan derfor ikke som NATO-medlem alene gå inn i avtaler med den annen part om atomfrie soner eller andre sikkerhetspolitiske traktater, som dessuten i realiteten kan føre til at vi får mindre trygghet mot faren for atomkrig.

Reduksjon av atomvåpnene til et lavest mulig balansert nivå blir det viktigste mål for øst-vestforhandlingene. Likevel må vi nok fortsatt leve med de kjernefysiske våpen. De lar seg ikke av-oppfinne. Vi må da konsentrere våre krefter om å forhindre at de overhodet blir brukt. Den beste mulighet for å unngå atomkrig, og all krig overhodet, er å overbevise en mulig motstander om at angrep vil bli møtt med alle tenkelige forsvarsmidler. Da vil vår forsvarspolitik nå sitt mål, å hindre krig.

I et fremtidsperspektiv må vi i økende grad regne med faren for stormaktskonfrontasjon på områder som ligger utenfor NATO-partens geografiske virkefelt, men hvor de politiske konsekvenser kan få betydning også i alliansesammenheng. Vi bør drøfte hvordan vi skal forberede oss på slike situasjoner. Fra norsk side har vi

gått imot forsøk eller forslag om å utvide Alliansens formelle ansvarsområde. Samtidig erkjenner vi at flere av Alliansens medlemsland har sikkerhetsansvar også utenfor traktatens virkefelt. Vi vet også at sikkerheten er udelelig. Derfor er det også i vår interesse at slike spørsmål i noen tilfelle kan komme inn under den meningsutveksling som foregår mellom medlemslandene, men uten at det skal fattes noe NATO-vedtak. På denne måte kan vi også fra norsk side få anledning til å fremføre synspunkter på spørsmål som indirekte berører Norges sikkerhet, og som dessuten kan påvirke opinionens oppslutning om vårt allianseengasjement.

Slike drøftelser kan også tjene til å motvirke de tilløp til irritasjon og friksjoner som vi fra tid til annen opplever i alliansesammenheng. Vi kan ikke vente at NATO-landene alltid skal være enige. Fra tid til annen vil det kunne oppstå en reell meningsforskjell, f.eks. i spørsmål som ligger utenfor alliansetraktatens virkefelt. For å forhindre at en slik meningsforskjell blir utnyttet av andre på en måte som kan skade Alliansen, kan utvidede konsultasjoner i et fremtidsperspektiv også tjene til å styrke NATO's utenrikspolitiske rolle og Alliansens forankring i medlemslandenes opinion.